

Odraz a lom světla

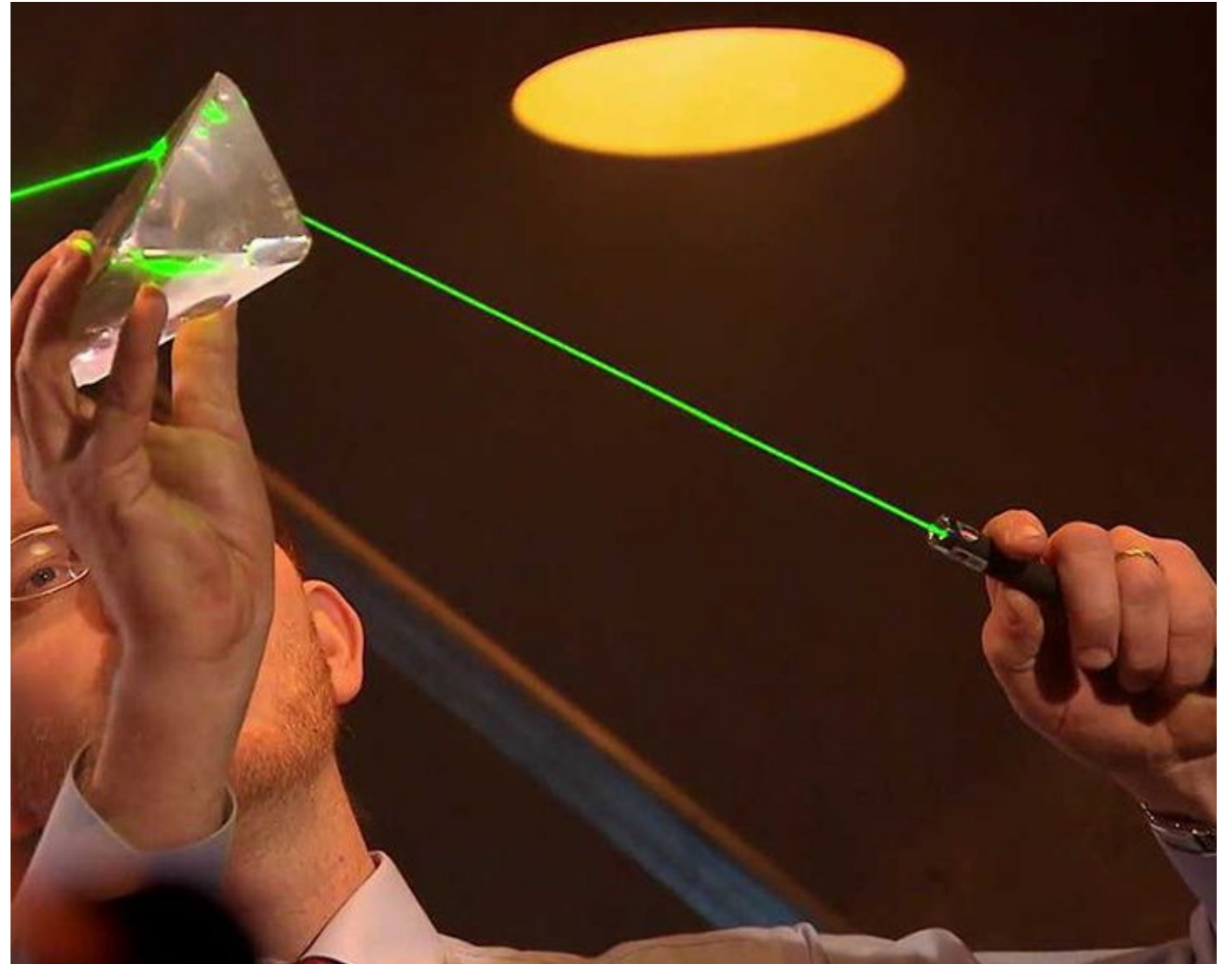
Zrcadlo rovinné,
zrcadlo duté a
vypuklé, čočky ...
optické přístroje

NEXT →

Základní pojmy

Odraz a lom světla

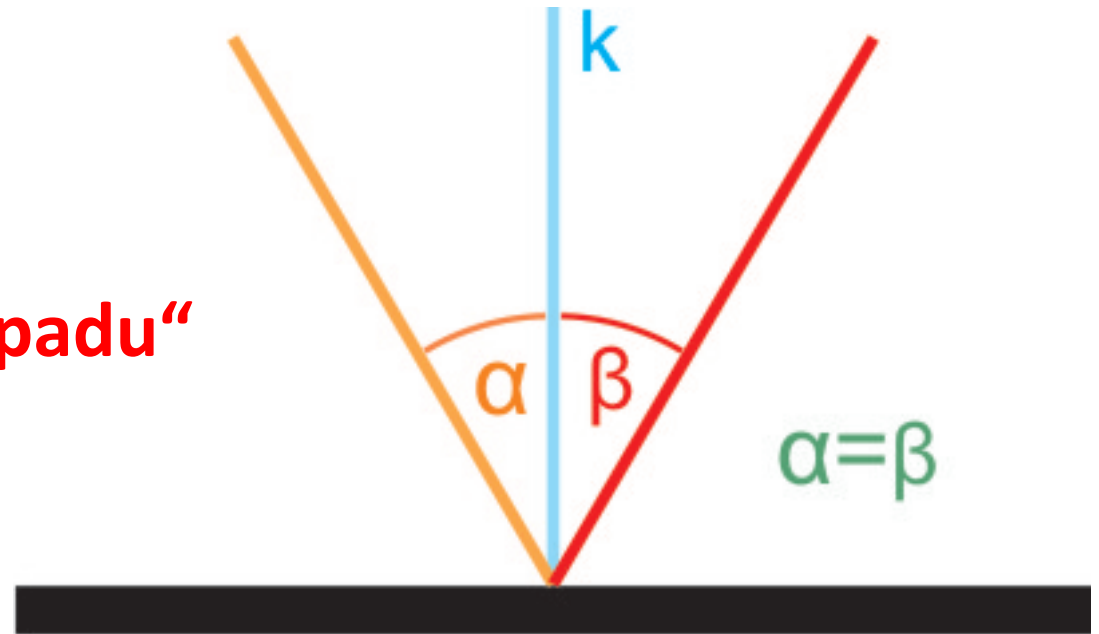
- základní jevy v optice.
- Odraz** označuje odražení světla od povrchu;
- Lom** se týká jeho ohýbání při přechodu mezi různými médii;
- Významné pro pochopení **interakce světla s materiály**;
- Konstrukce optických přístrojů** (fotoaparát, dalekohled, mikroskop).

Odraz světla

Řídí se zákonem odrazu:
„Úhel odrazu je shodný s úhlem dopadu“

- Tento fenomén lze pozorovat na zrcadlech a vodních plochách;
- Porozumění odrazu je klíčové pro návrh zrcadel a optických přístrojů.

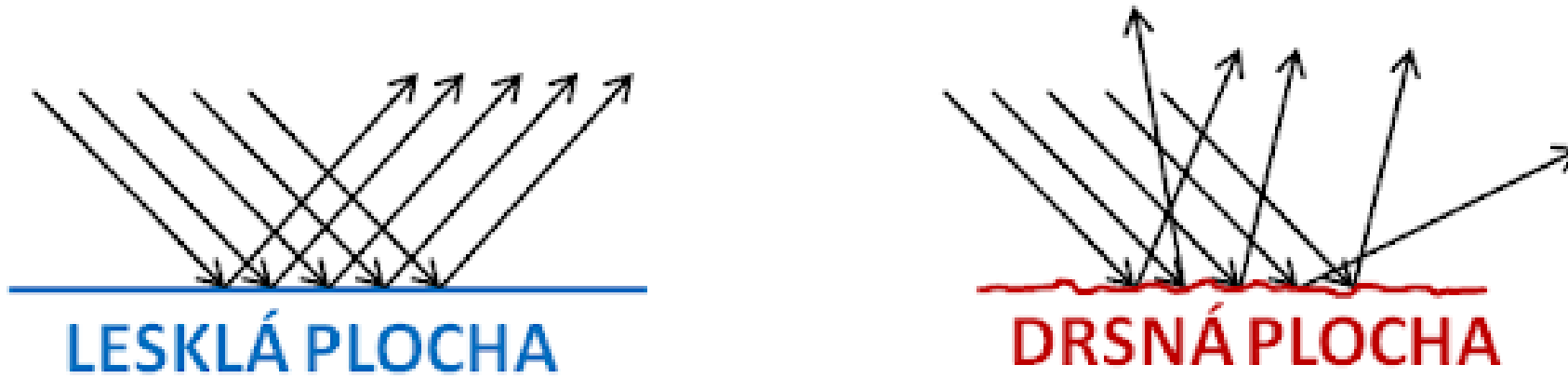

rovina dopadu

kolmice k rovině dopadu

α - úhel dopadu světelného paprsku

β - úhel odrazu světelného paprsku

Pokud odrazový povrch není rovinný,
potom se šíří odražený pod různými úhly
a mluvíme o **rozptýleném světle**.

Zrcadlo

- Hladký povrch odrážející světlo;
- První zrcadla leštěný kov, nejčastěji stříbro;
- Dnes tenká vrstva hliníku na skle
- Podle tvaru – **rovinné, zakřivené (duté, vypuklé)**

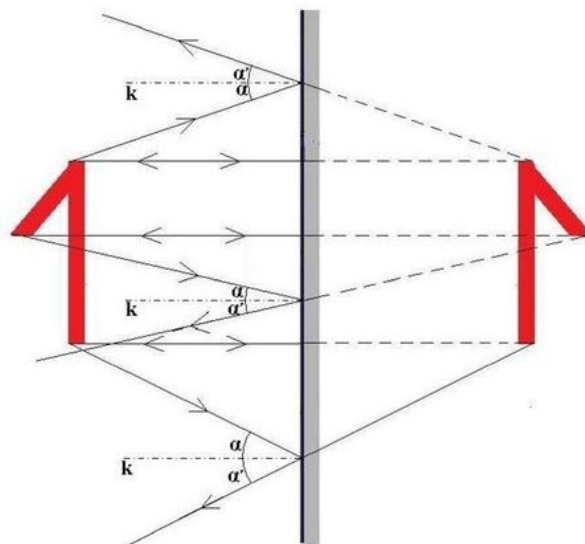
Rovinné zrcadlo

- Zobrazovaný předmět před zrcadlem a jeho obraz jsou souměrně sdružené podle roviny zrcadla
- Obraz vytvořený na rovinném zrcadle je **zdánlivý, vzpřímený (přímý) a stranově převrácený.**

Zobrazení na rovinném zrcadle:

Zapamatujte si:

Zobrazovaný předmět před zrcadlem a jeho obraz jsou souměrně sdružené podle roviny zrcadla.

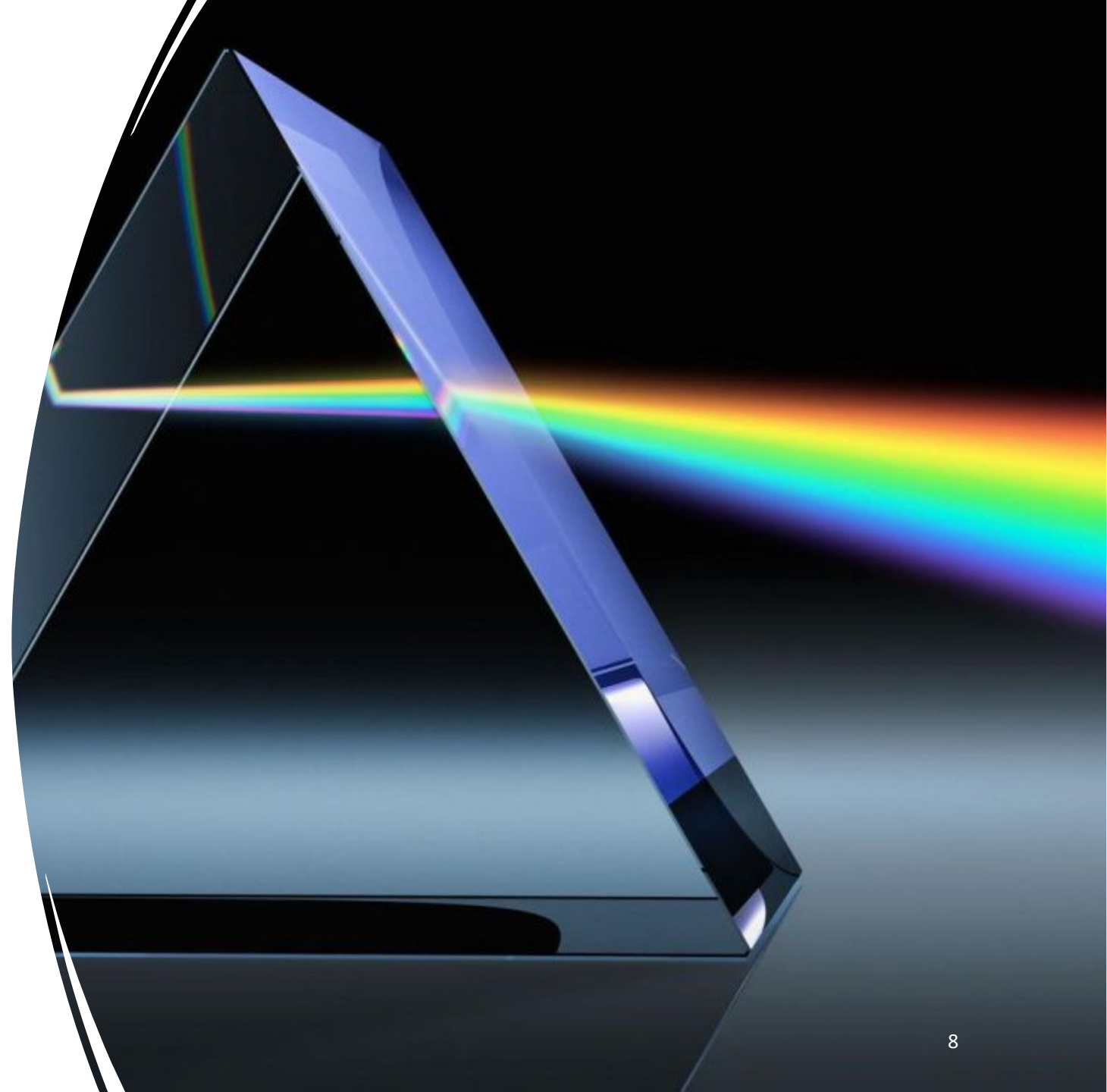
AMBULANCE

Lom světla

- Na rozhraní dvou optických prostředí;
- Záleží na hustotě prostředí;
- Záleží na úhlu dopadu;
- Paprsek zůstává **vždy** v rovině dopadu.

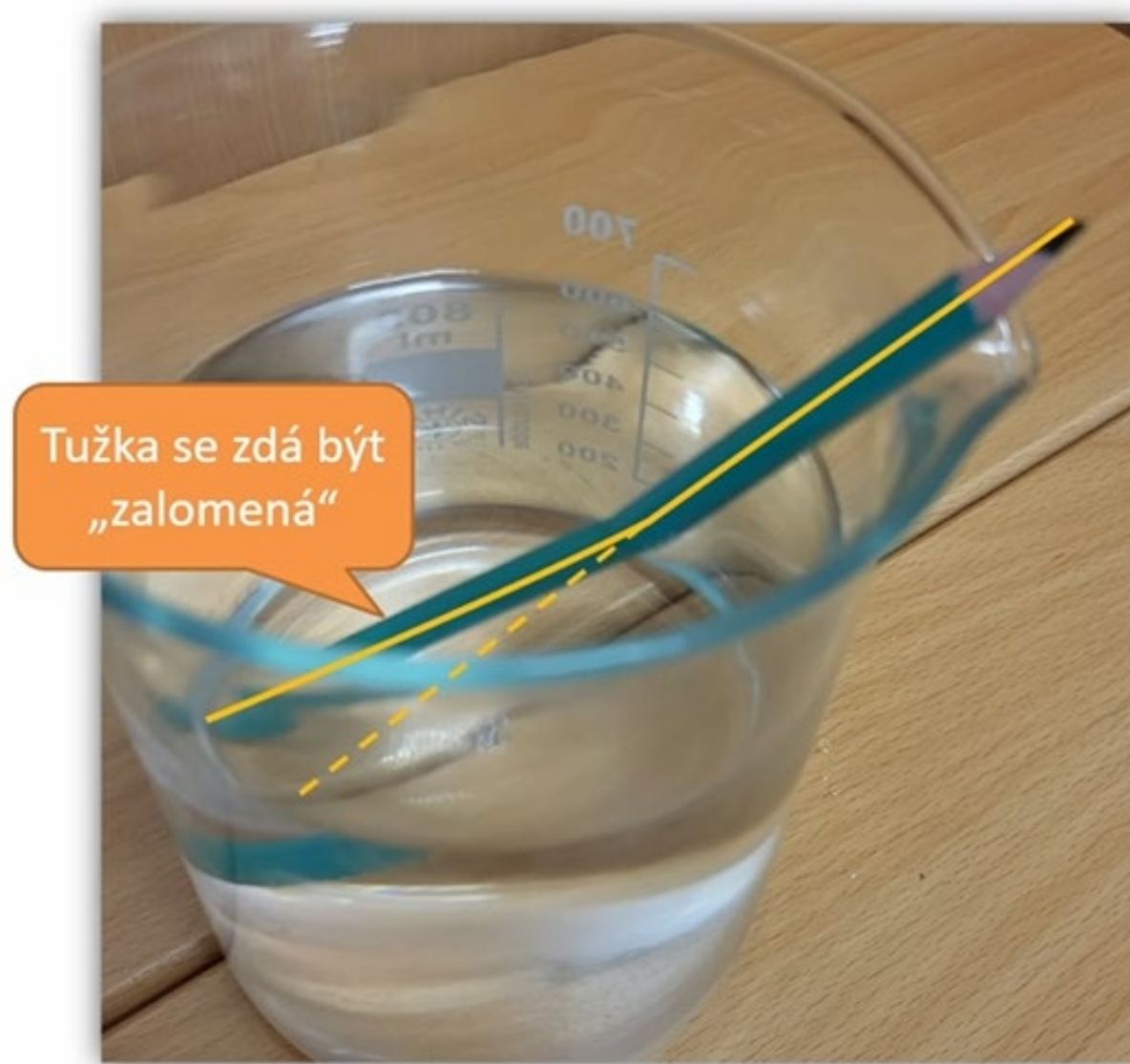

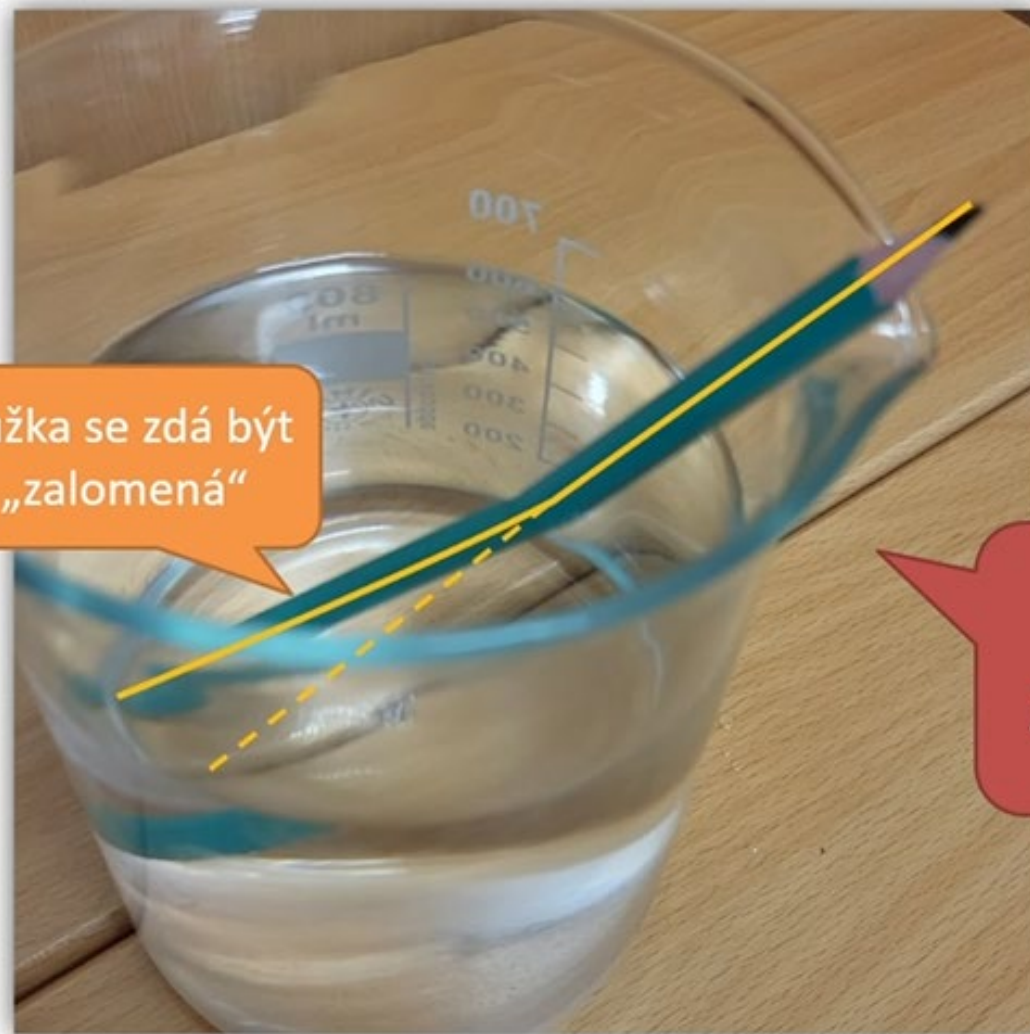
Motivace

Pomůcky pro pokusy

Tužka se zdá být „zalomená“

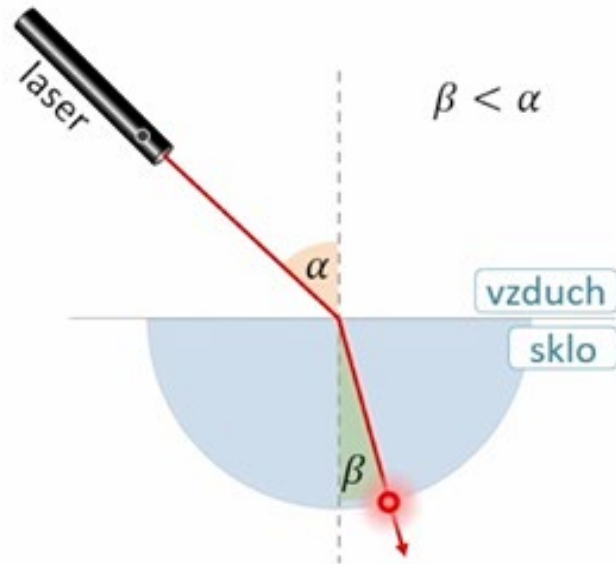
Světlo se při přechodu do jiného prostředí „láme“

Pokus – lom na rozhraní dvou optických prostředí

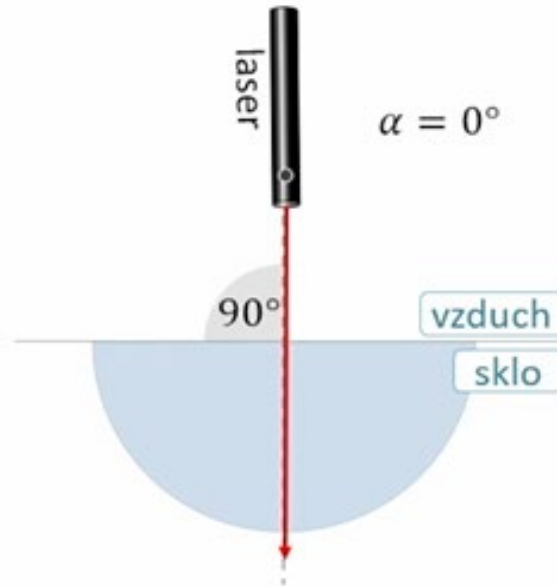

Lom ke kolmici

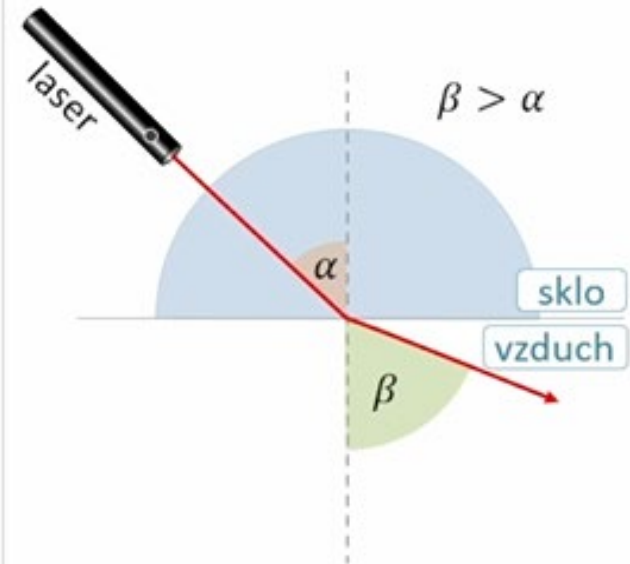
Paprsek jde z opticky řidšího prostředí (vzduch) do opticky hustšího (sklo)

$$\alpha = 0^\circ$$

Paprsek dopadá kolmo na rozhraní dvou optických prostředí

Lom od kolmice

Paprsek jde z opticky hustšího prostředí (sklo) do opticky řidšího (vzduch)

Lom světla – užití

brýle

lupa

fotoaparát

dalekohled

webkamera

periskop

mikroskop

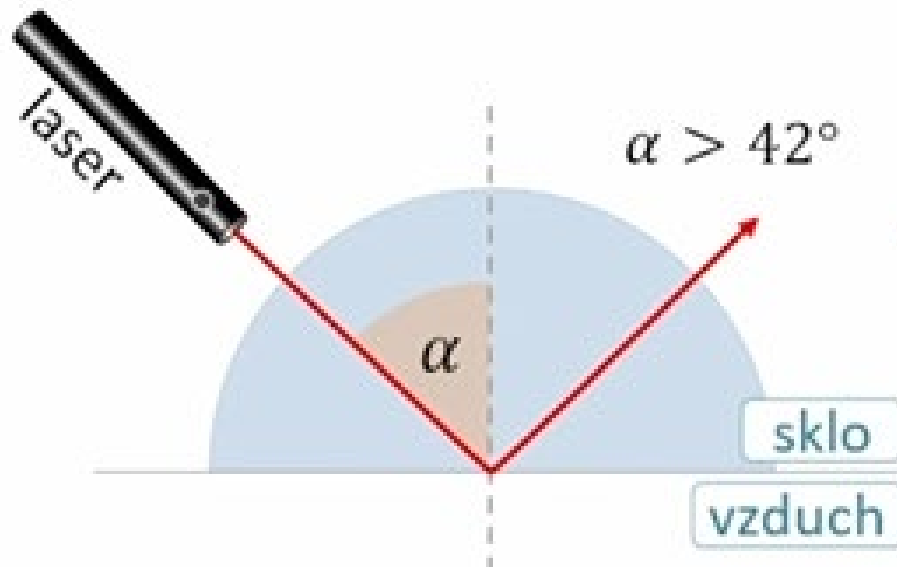

1. Světelný paprsek se na rozhraní dvou prostředí ... **odráží a láme**
2. Jde-li paprsek z hustšího do řidšího prostředí, láme se ...? **od kolmice**
3. Jde-li paprsek z řidšího do hustšího prostředí, láme se ...? **ke kolmici**
4. Dopadá-li paprsek kolmo na rozhraní dvou prostředí, pak se ...? **neláme**
5. Lomený paprsek nezůstává v rovině dopadu (ANO/NE). **NE**
6. Užití lomu světla je např.: **brýle, mikroskop, dalekohled**

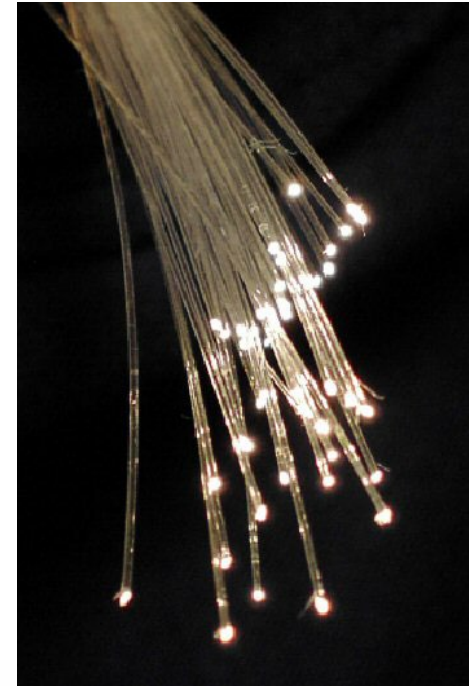
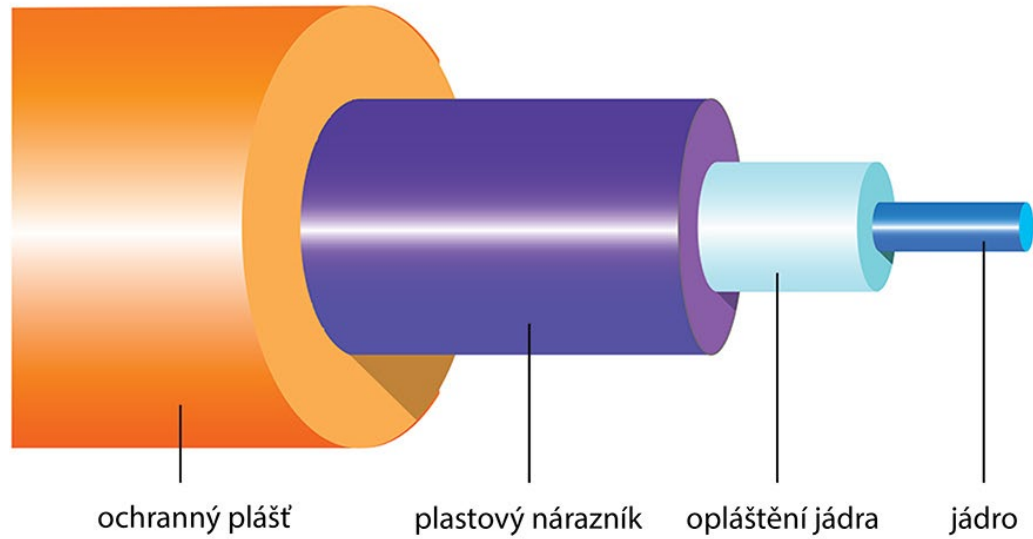
Procvičení

Úplný odraz

Dochází tehdy, jde-li paprsek z opticky hustšího prostředí do řidšího pod úhlem větším než je **mezní úhel ($42,5^\circ$)**.

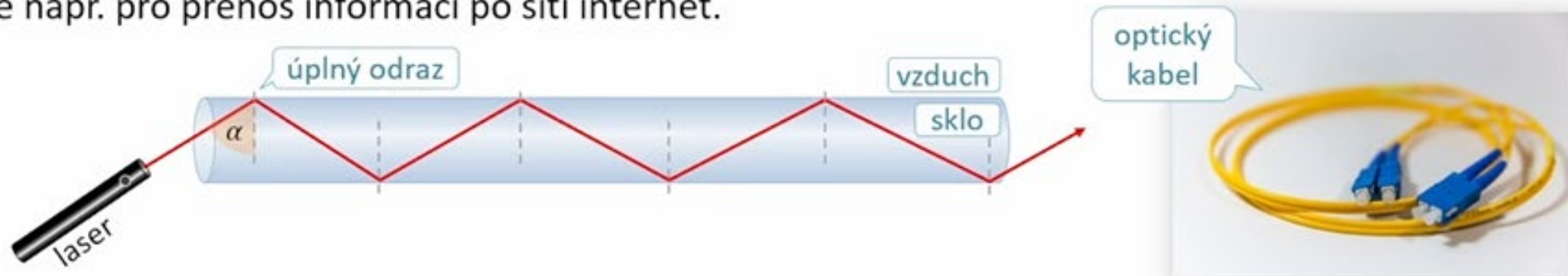

Paprsek jde z opticky hustšího prostředí (sklo) do opticky řidšího (vzduch)

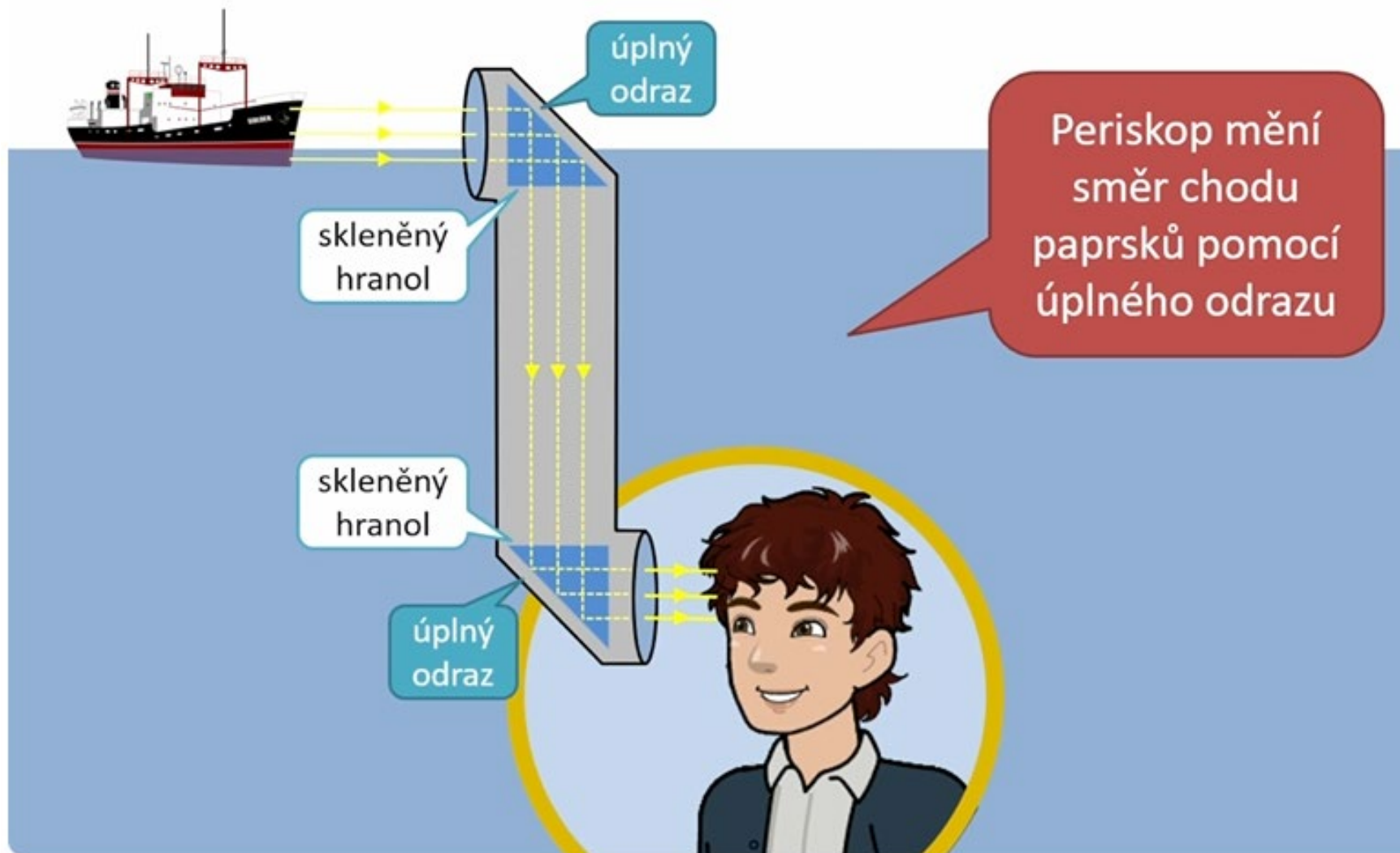

Optický kabel

Optické kabely přenášejí signál pomocí světelných paprsků, fungují na principu úplného odrazu. Využívají se např. pro přenos informací po síti internet.

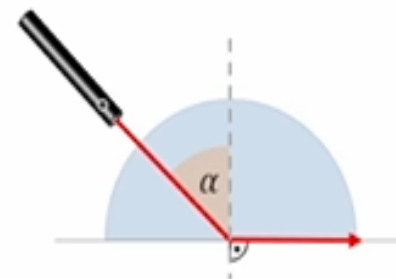
Periskop

Procvičení

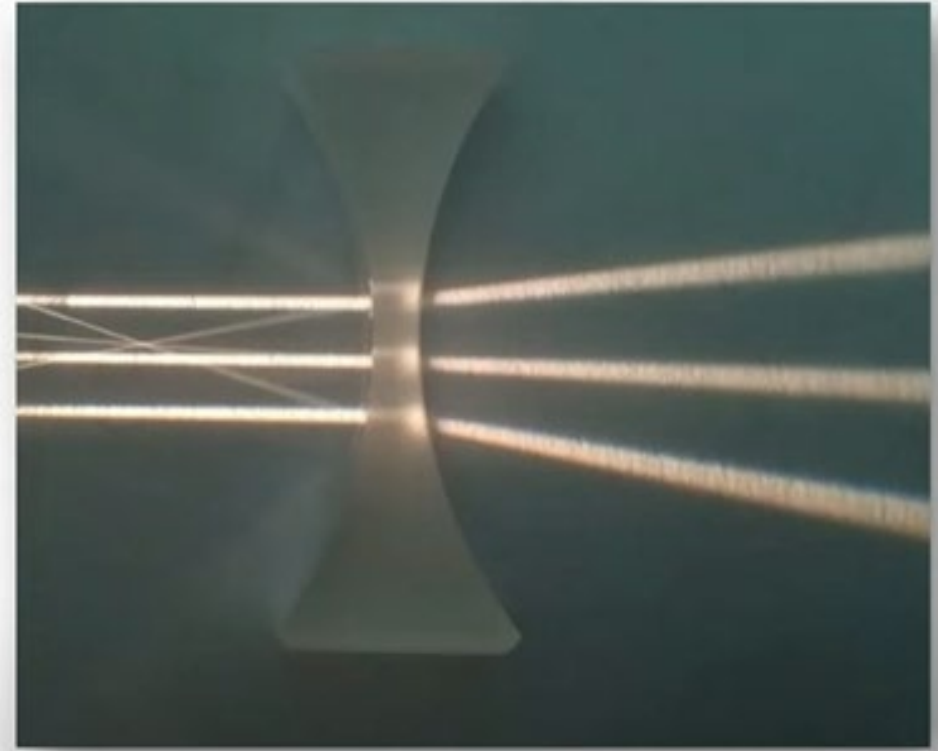
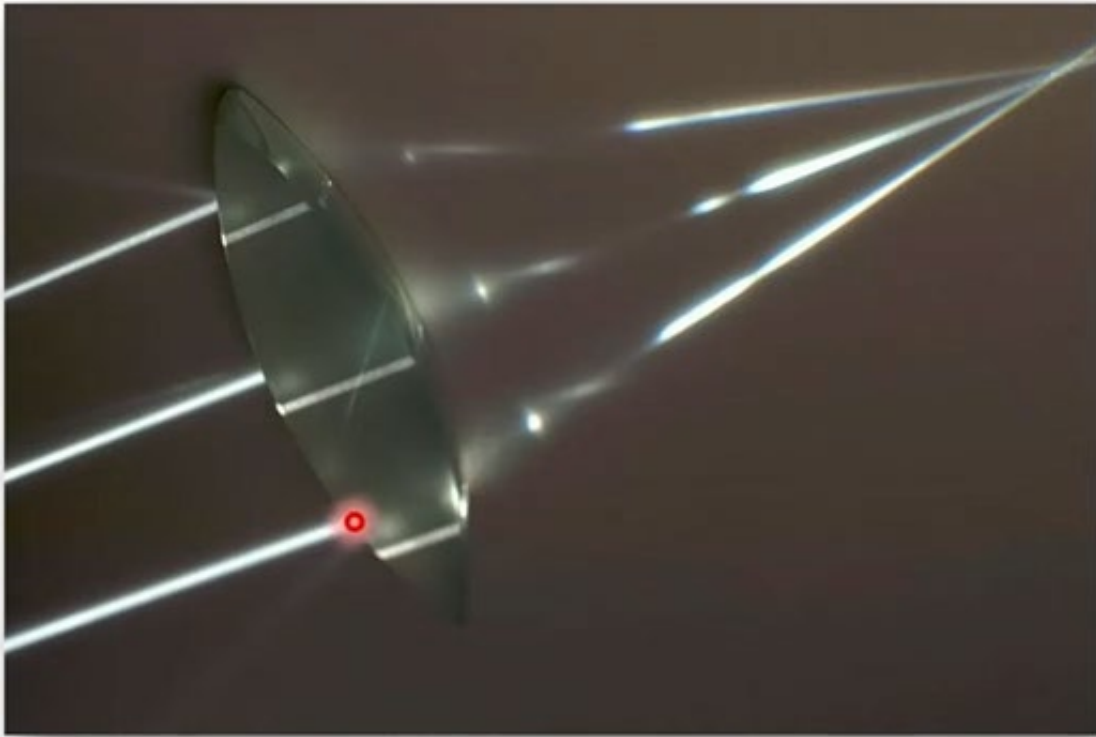
1. Úplný odraz nastává při průchodu paprsku mezi dvěma prostředími. **NE**
2. Jde-li paprsek z hustšího do řidšího prostředí, nastává úplný odraz. **NE**
3. Při mezním úhlu se paprsek neláme. **NE**
4. Jde-li z paprsek pod větším úhlem než je mezní úhel z hustšího do řidšího prostředí, nastává úplný odraz. **ANO**
5. Mezní úhel pro sklo je ...? **42°**
6. Užití úplného odrazu světla je např.: **optické vlákno**
7. Optické zařízení, které funguje na principu úplného odrazu se nazývá ...

periskop, dalekohled

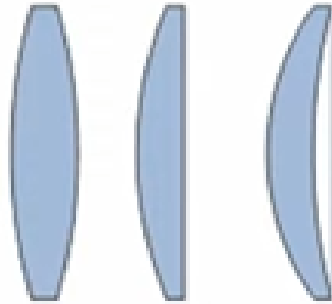
Optická čočka

průhledné optické prostředí, založeno na lomu světla, dělíme na spojky a rozptylky

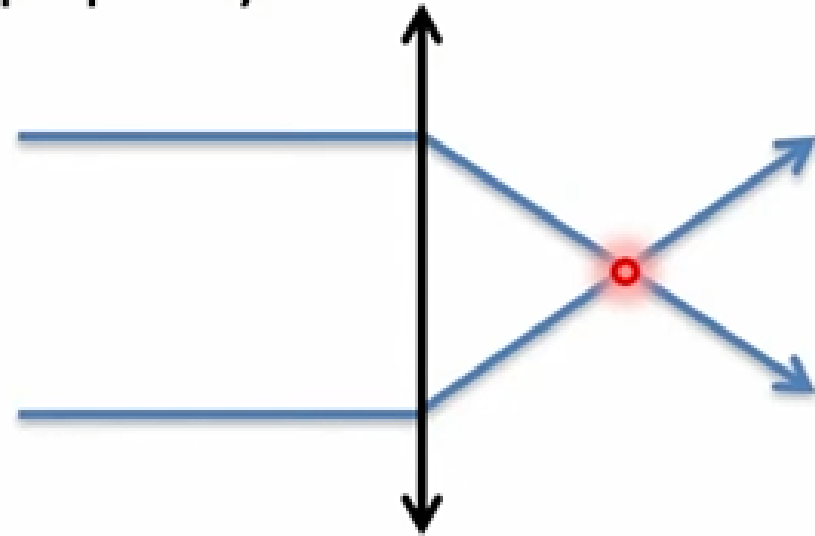

Čočka - spojka

⇒ Spojky – sbíhavé lomené paprsky

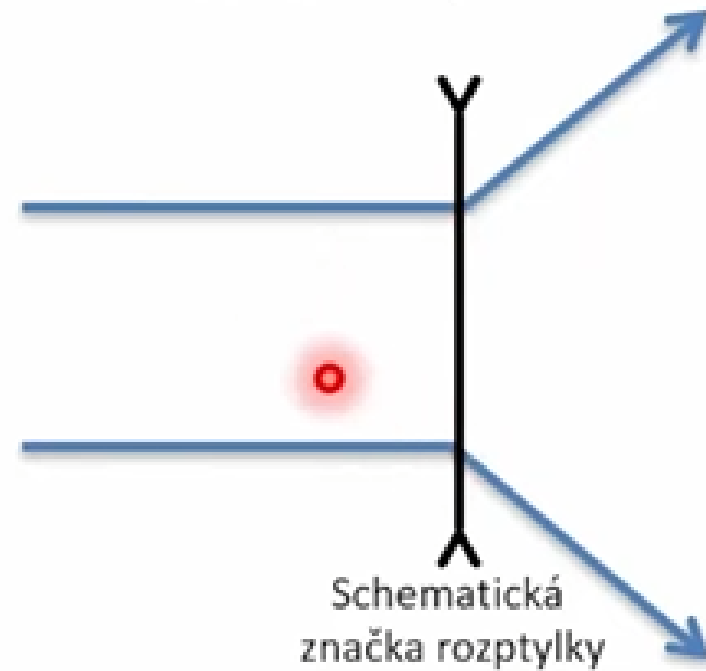
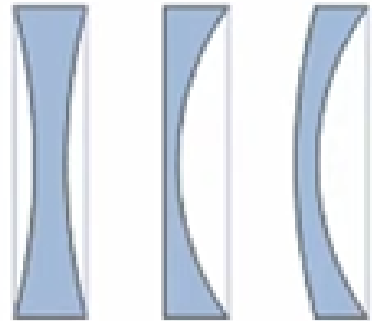

Schematická
značka spojky

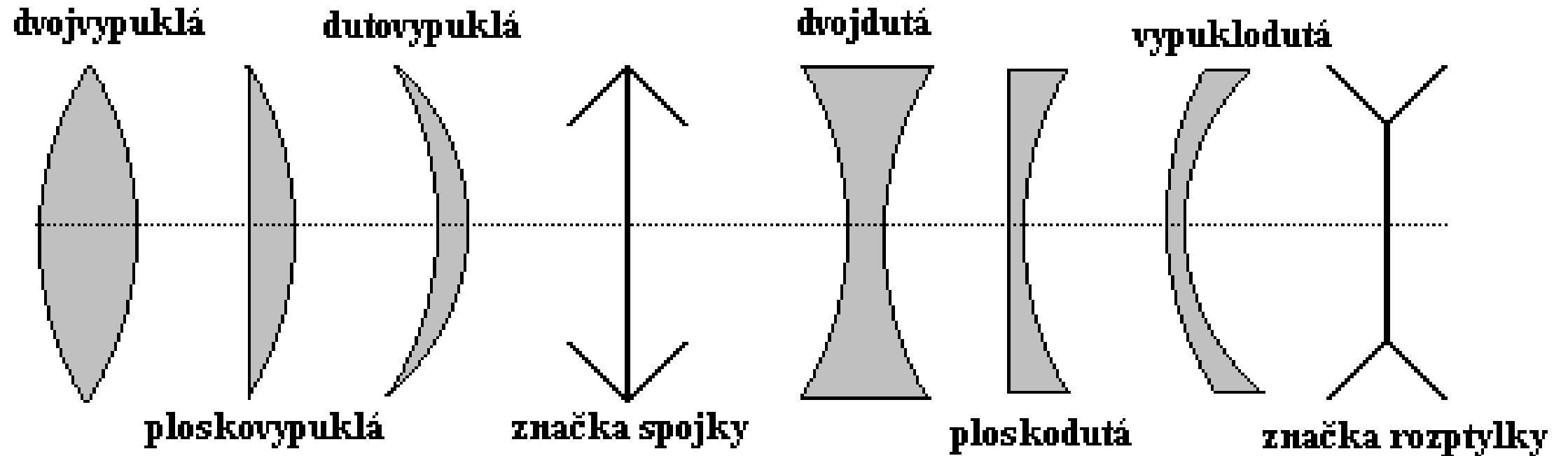

Čočka - rozptylka

⇒ Rozptylky – rozbíhavé lomené paprsky

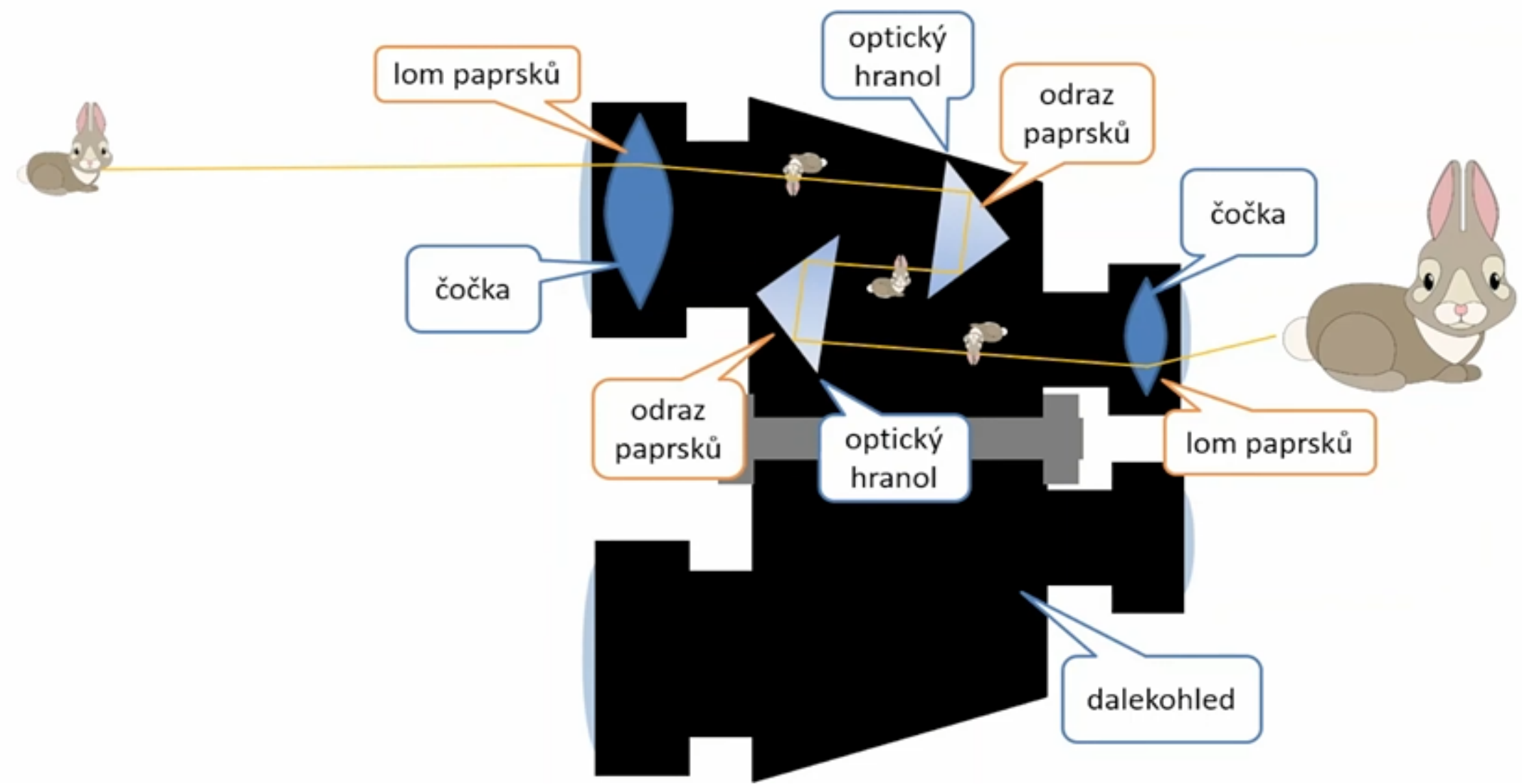
Druhy spojek a rozptylek

Zobrazení dalekohledem (triedr)

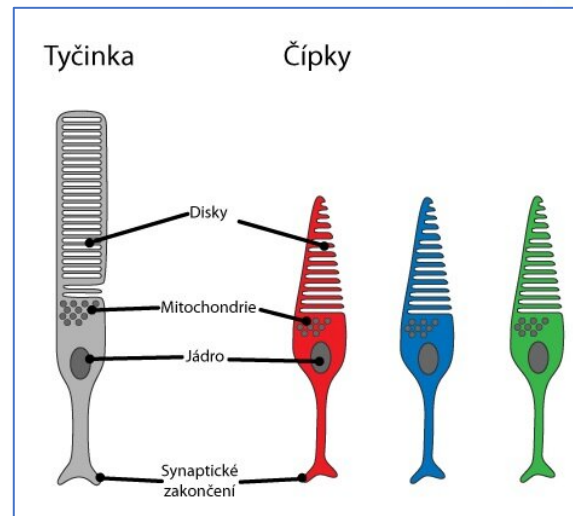
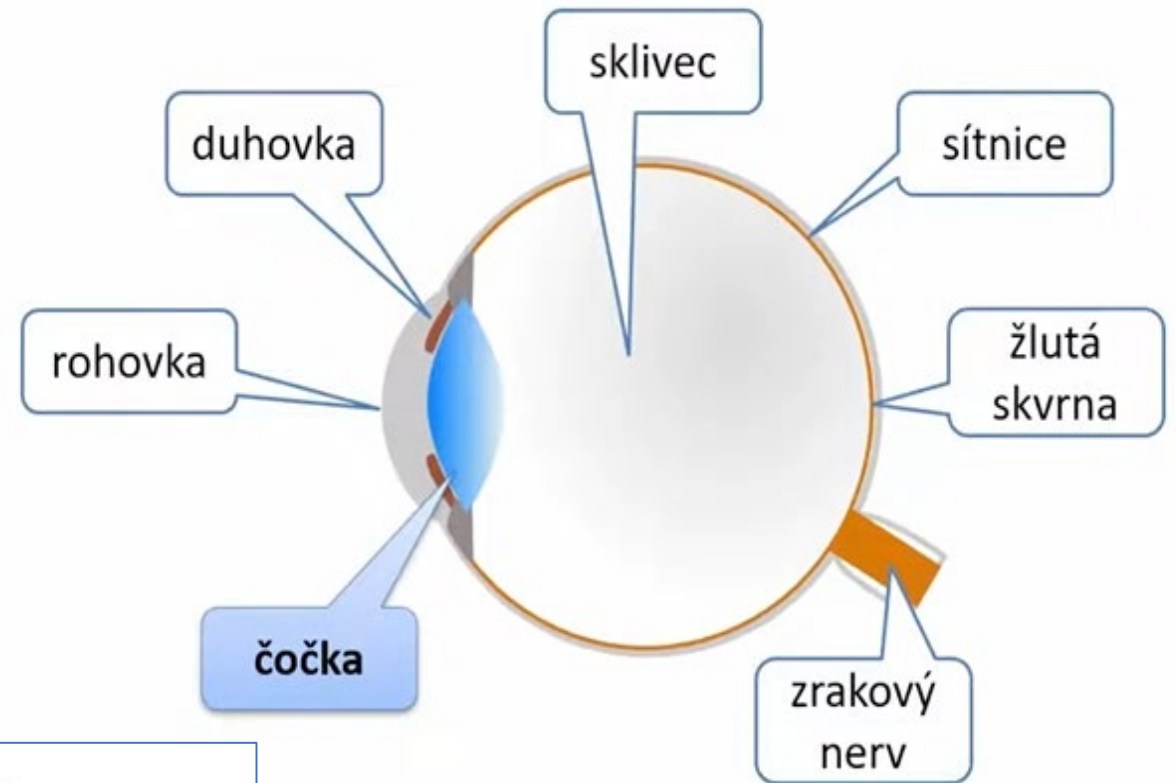
Mikroskop

- **Optické zařízení** pro pozorování objektu ve zvětšení;
- Skládá se z **mechanické části** (stativ), těla mikroskopu a z **optické části**;
- Hlavice s **okulárem**;
- **Objektivy** na revolverové hlavici;
- **Stolek** pro umístění preparátu;
- **Ovladač** pro ostření;
- Zdroj světla;
- **Soustava čoček** zajišťuje zvětšený, skutečný a převrácený obraz.

Oko a oční vady

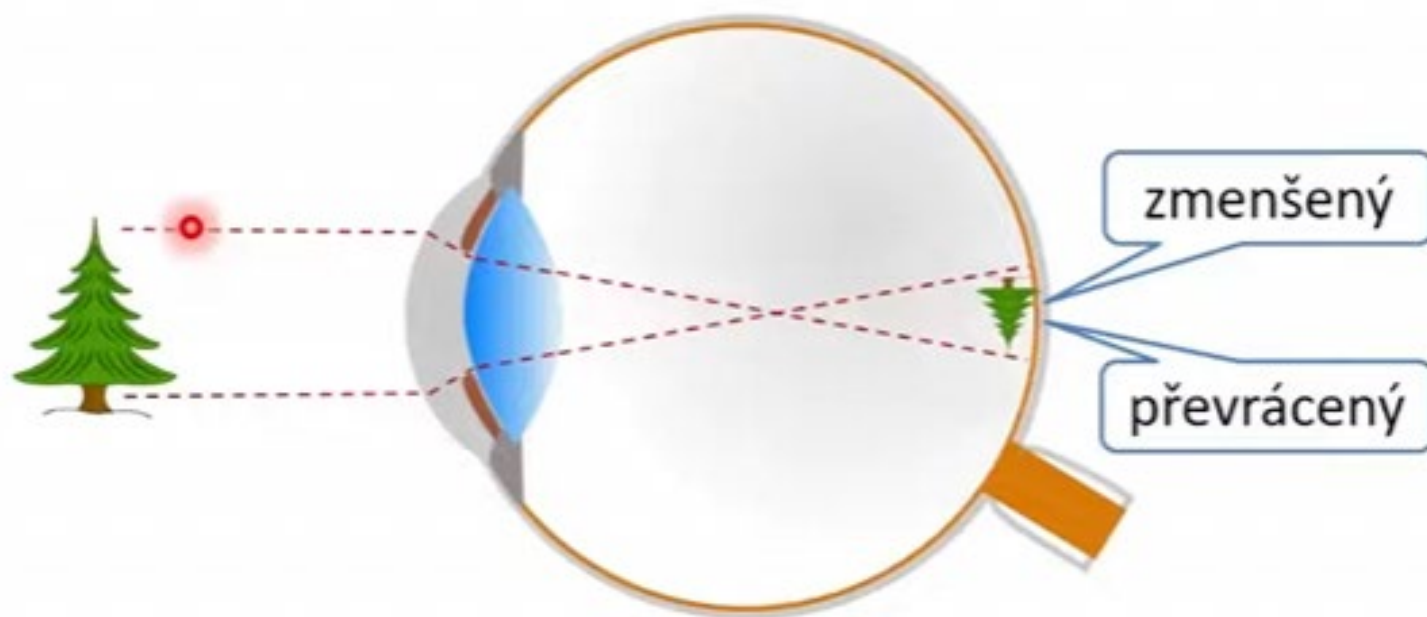
- Oko je párový orgán zraku;
- Umožňuje člověku vidět;
- Na sítnici jsou světlo citlivé buňky - tyčinky a čípky;
- **Tyčinky** - černobílé vidění;
- **Čípky** - barevné vidění.

Zobrazení okem

Obraz zobrazený na sítnici je:

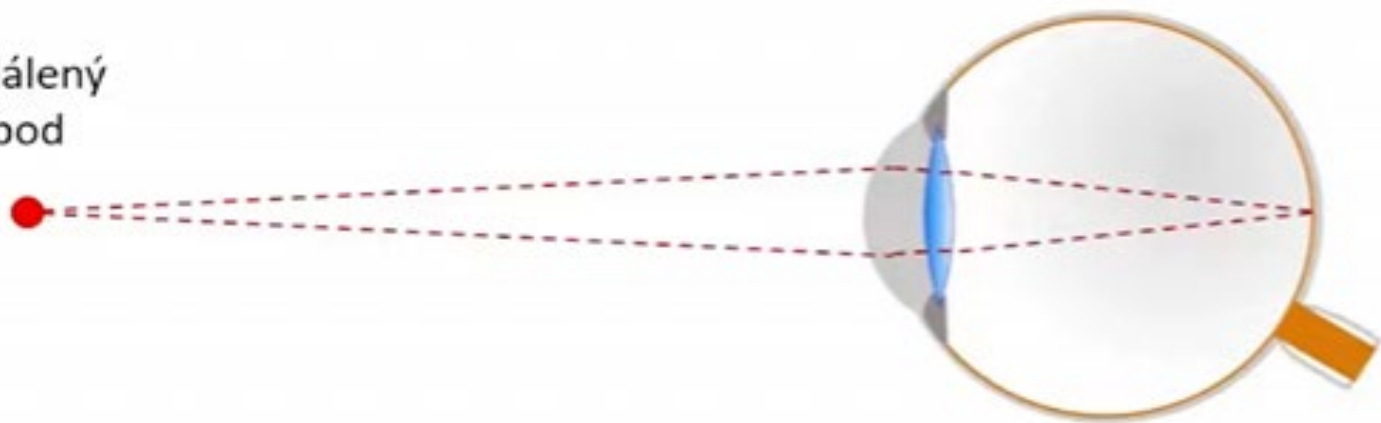
- zmenšený
- převrácený

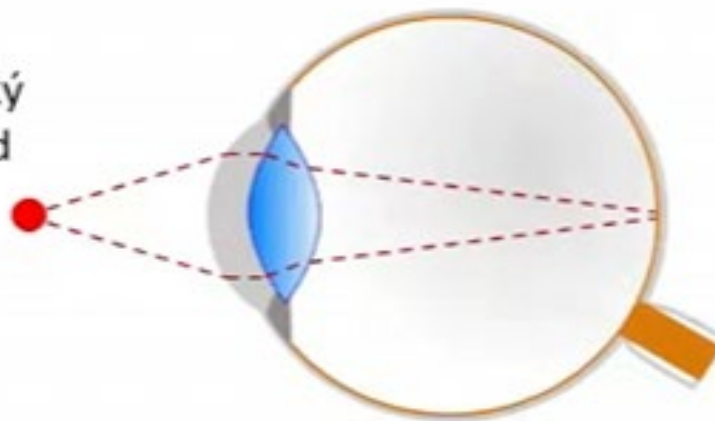

Akomodace oka je zaostřování oka na různé vzdálenosti (zakřivením čočky)

vzdálený
bod

blízký
bod

Oční vady

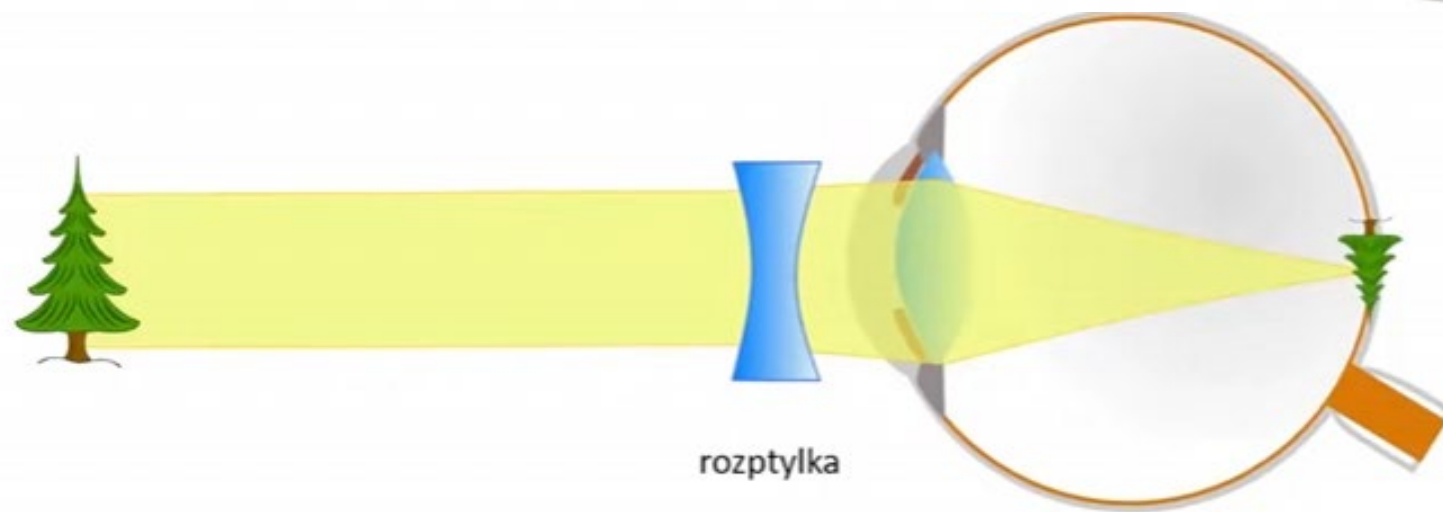
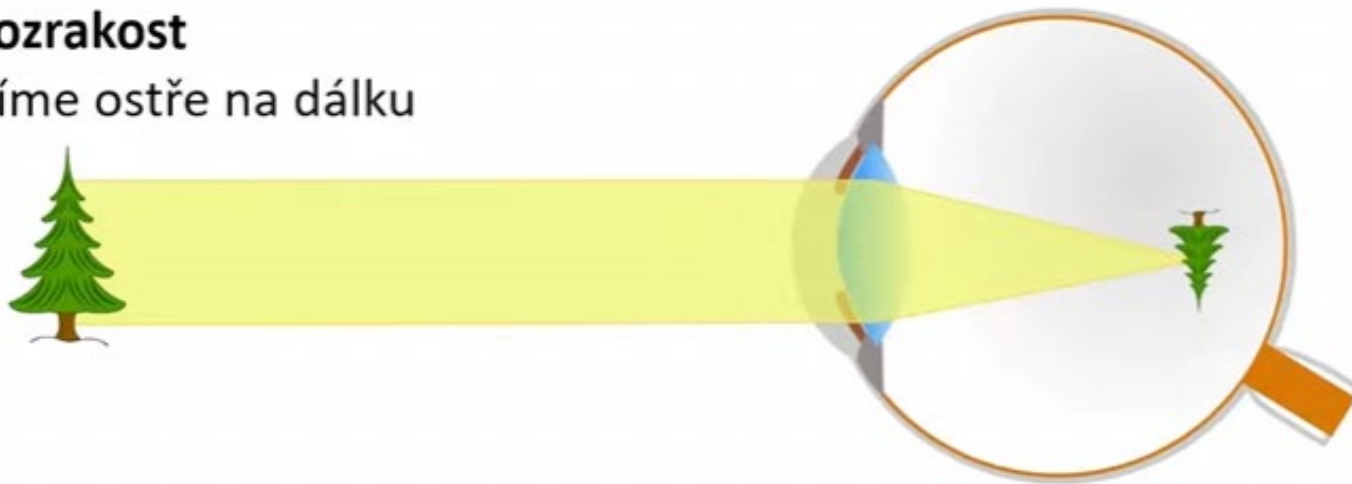
Mezi nejčastější oční vady patří:

- ➡ **krátkozrakost** – vidíme ostře jen na blízko
- ➡ **dalekozrakost** – vidíme ostře jen na dálku
- ➡ **astigmatismus** – vidíme dvojitě

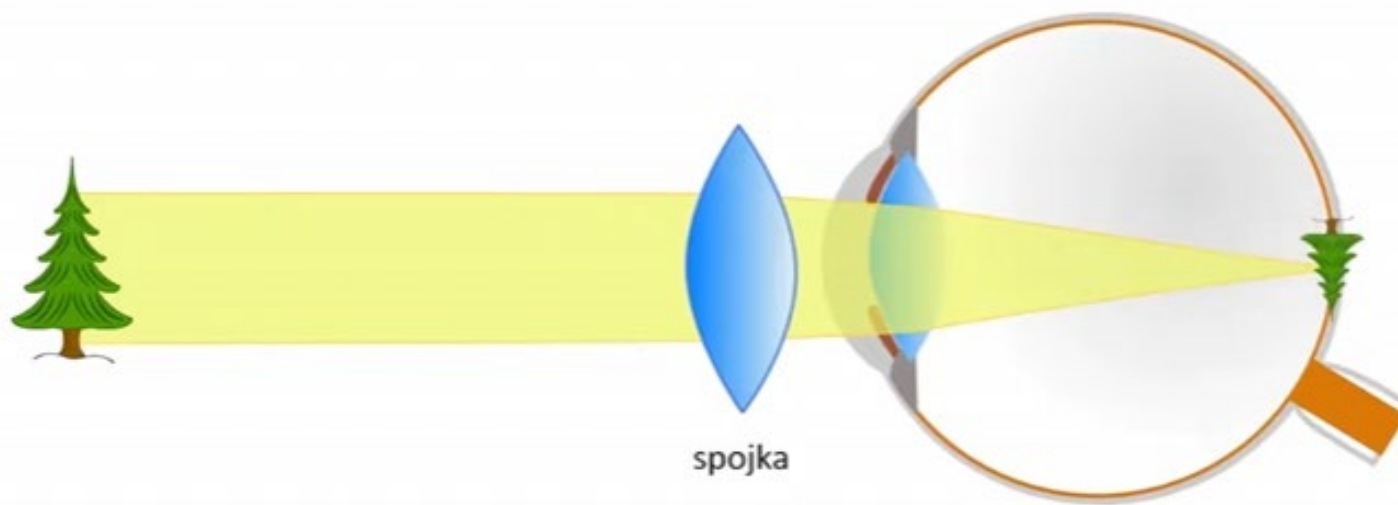
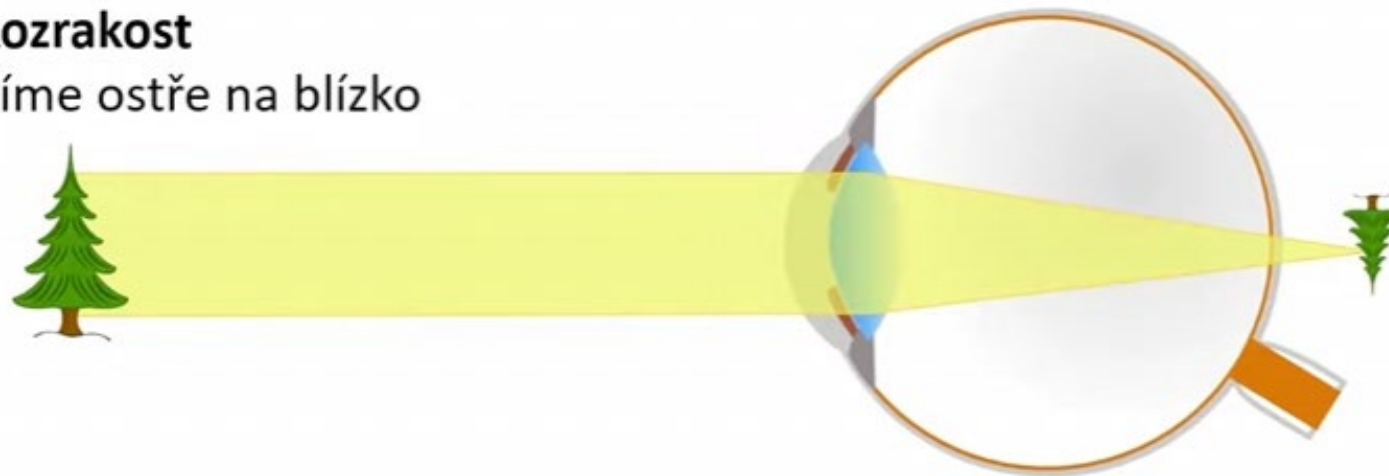
Krátkozrakost

Krátkozrakost
nevidíme ostře na dálku

Dalekozrakost

dalekozrakost
nevidíme ostře na blízko

Astigmatismus

Astigmatismus
vidíme dvojitě

